

úpravou sportu na Slovensku. Slovenská republika může být přitom pro českého zákonodárce velmi užitečným zdrojem informací a zkušeností, neboť tam snaha o komplexní právní regulaci profesionálního sportu probíhá již více než deset let.

Třetí, závěrečnou část sborníku by bylo dle mého názoru možné nazvat části zvláštní. Tematicky zde příspěvky netvoří nijak sourodý celek, ale každý se věnuje určitým specifickým aspektům problematiky sportovní činnosti a její právní úpravy. Nalezneme zde například velmi zajímavé (i když nikoliv pracovněprávní) pojednání o zneužívání dominantního postavení Mezinárodní federace fotbalových asociací (FIFA) vůči fotbalovým klubům, stať zabývající se řízením před rozhodčí komisí sportovního spolku, dva příspěvky pojednávající o problematice sportovních „pracovních“ úrazů atd.

Recenzovaný sborník dle mého názoru rozhodně představuje zajímavou publikaci a doporučuji jej k přečtení každému, kdo se zajímá o sport či o pracovní právo. Důvodů je hned několik. Jednak některé

myšlenky uvedené v příspěvcích mohou bezesporu sloužit jako inspirace pro hlubší úvahu nad různými aspekty problematiky právních vztahů subjektů působících na poli profesionálního sportu, a jednak je publikace také užitečným rozcestníkem, který odkazuje na další zajímavé prameny.

Závěrem si dovoluji ještě uvést slova Jakuba Morávky, které dle mého názoru vystihují společné poslání autorů jednotlivých příspěvků: „...*problematika právní regulace profesionálního sportu, její nedostatečnosti a budoucí podoby je vnímána jako velice aktuální. Lze jen doufat, že předložený sborník příspěvků, stejně jako debata na (...) plénu (konference pozn. aut.) a učiněné závěry se stanou stimulem pro zákonodárce k tomu, aby učinil příslušné legislativní kroky a opatření.*“⁴ A já doufám společně s Jakubem Morávkem.

⁴ MORÁVEK, Jakub. Autonomie vůle, ochrana slabší strany a profesionální sport. In: PICHRT, Jan (ed.): *Sport a (nejen) pracovní právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 288 s. ISBN 978-80-7478-655-6, str. 91-92

GERLOCH, Aleš; BERAN, Karel: Funkce a místo právní odpovědnosti v recentním právním řádu

Praha: Leges, 2014, 272 s., ISBN 978-80-7502-058-1.

Vojtěch Kallai*

Vývoj a proměny právního řádu jsou v posledních letech více než překotné a v oboru práva občanského navíc poměrně revoluční vzhledem k rekonstrukci soukromého práva. V situaci stupňující se nejistoty a nepřehlednosti coby důsledku legislativní inflace pak zákonitě roste význam a potřeba judikatury a doktríny jakožto určitého ukotvení a trvalejší jistoty. Ačkoliv je judikatura v porovnání s doktrínou sice (z pohledu aplikace práva) více relevantní, její tvorba je takřka běh na dlouhou trať. V tomto kontextu je tak každý kvalitní publikační počín obohacující právní vědu navýsost žádoucí. A bezesporu se mezi řadu významných aktuálních titulů reagujících na současné i trvalejší právní problémy zařadí nejnovější vědecká monografie kolektivu autorů působících na Právnické fakultě Univerzity Karlovy – ***Funkce a místo právní odpovědnosti v recentním právním řádu.***

* Vojtěch Kallai, student Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

Publikace vznikla jako završení badatelského úsilí v rámci projektů **specifického vysokoškolského výzkumu Univerzity Karlovy v Praze** během let 2012 až 2014: „*Institut právní odpovědnosti a jeho recentní proměny, Funkce a místo právní odpovědnosti v recentním právním řádu a Proměny recentního práva z pohledu intertemporality.* I díky tomu se monografie vyznačuje jistou netypičností: na jejím obsahu pracoval kolektiv autorů (pod vedením Aleše Gerlocha a Karla Berana), který z velké většiny sestával ze studentů právnické fakulty, z nichž někteří v době sepisování jednotlivých příspěvků teprve končili magisterské studium. Na vysoké odborné kvalitě jednotlivých kapitol, jež naprosto snesou srovnání s díly renomovaných odborníků, lze s potěšením pozorovat nástup velice talentovaných teoretiků z řad mladé generace.

Jak již napovídá název, věnuje se monografie jednomu z fundamentů nejen práva soukromého, ale vůbec práva jakožto společenského fenoménu – **právní**

odpovědnosti – tedy institutu různorodému a zároveň komplexnímu. Na ploše celkem devíti kapitol, jež tvoří články osmi příspěvateľů, se problematika právní odpovědnosti odhaluje především jako bohatý, teoreticky komplikovaný a nejasný právní institut, jehož pojmání není v teorii ani definitivní, ani jednotné. Publikace sama je rozdělena na obecnou a zvláštní část. Příspěvky **obecné části** se převážně zaměřují na teoretickou analýzu právních otázek přináležejících k tématu právní odpovědnosti. Vedle zkoumání právní odpovědnosti coby obecného institutu z pohledu vývoje právní teorie a jejího promítnutí do nového občanského zákoníku jsou teoreticky rozebírány také otázky trestní odpovědnosti právnických osob, možnosti sankční náhrady škody a odpovědnost předsmulvná. Tato část knihy přesahuje rámec analýzy zákonného textu, a především v partiích sankční náhrady škody a trestněprávní odpovědnosti právnických osob, se tak věnuje některým diskutabilním otázkám **de lege ferenda**, jak se ještě ukáže níže.

Zvláštní část knihy pak obsahuje konkrétněji orientované příspěvky, jež se zabývají vybranými problémy odpovědnosti, především analýzou stávajících právních předpisů a judikatury v dílčích či specifických kontextech. Nacházíme zde tudíž problematiku odpovědnosti různých společenských skupin: lékařů a rodičů za bezprávný život, fotbalových rozhodčích za nesprávné řízení zápasů, odpovědnost církve za porušení kanonického práva při uzavírání smluv s necírkevními subjekty a v neposlední řadě také odpovědnosti reprezentantů právnických osob za péči řádného hospodáře. Zvláštní část se více věnuje právnímu životu **de lege lata**. Stává se tak velice pestrá mozaikou, rozvíjející a doplňující část obecnou.

Shrnutí jednotlivých kapitol

Úvodní kapitola **Koncepce právní odpovědnosti** v novém občanském zákoníku je především snahou **Pavla Pražáka** koncepčně teoreticky uchopit problematiku právní odpovědnosti jako celku, nakolik je traktována v novém občanském zákoníku [NOZ] jako deklarovaná diskontinuita k předcházející úpravě. Autor srovnává různá ustanovení NOZ vyjadřující se k právní odpovědnosti, a to jak mezi sebou navzájem, tak ve vztahu k důvodové zprávě. Na pozadí platného práva hledá jednotnou koncepci, která má být východiskem zákonnému znění. Dospívá však k závěru, že koncepční pohled na právní odpovědnost v NOZ je nejasný a jeho definování problematické. Ve svém textu dále poukazuje na některé teoretické rozpory a neujasněnost především v tom, vůči jaké koncepci se má deklarovaná diskontinuita manifestovat, a tedy jaká koncepce má být tou aktuální.

Pražákova úvodní kapitola pak ve své podstatě tvoří určitý celek s **kapitolou pátou** (*Recentní pohled na teoretické koncepty právní odpovědnosti*) téhož autora. Zde jsou rozebrána různá teoretická východiska v chápání právní odpovědnosti, jak se v průběhu vývoje československé, resp. české právní teorie formovala. Autor tak rozebírá Knappovu teorii aktivní odpovědnosti, teorii sankční na pozadí kritiky té Knappovy a další dílčí teorie vycházející z Macurovy klasifikace. Autor dále poukazuje na absenci výraznější teoretické debaty, jež prakticky ustala v 80. letech minulého století, a jako východisko přináší svou aktualizovanou a obohacenou klasifikaci teorií právní odpovědnosti, jejíž systematiku tvoří koncepty *aktivní, sankční, komplexní, reparační a extenzivní, respektive restriktivní*.

Po mém soudu se jedná asi o nejslabší část knihy, byť nikterak špatnou či nekvalitní. Není zřejmé, proč došlo k rozdělení do dvou kapitol rámujeících obecnou část monografie. Zdá se, že text by lépe plnil funkci jako jednotný celek v úvodu v roli určité východí a zároveň zastřešující teoretické prolegomeny ke zbytku knihy, jenž je tvořen sondami do některých dílčích, někdy velmi svébytných problémů právní odpovědnosti. Domnívám se také, že je na místě poněkud relativizovat některé autorovy závěry, kdy poukazuje na nekonceptnost právní odpovědnosti jak v doktríně, tak především v novém občanském zákoníku, což se jeví jako legislativní selhání. Sám autor v textu zmiňuje postřeh Jiřího Handlara, který pojem právní odpovědnosti chápe jako mnohovýznamový a příliš široký, a tudíž příslušící spíše obecnému jazyku než právní terminologii. Této myšlence autor v páté kapitole lapidárně přisuzuje nutný závěr dále se teoretickým rozbořením právní odpovědnosti nezabývat. A to posléze oprávněně shledává nepřijatelným. Pročež se však marně pokouší nalézt jednotnou koncepci odpovědnosti, jak jsem zmínil výše. Domnívám se však, že autor vyložil Handlarův názor nevhodně. Nezdá se, že je třeba pro mnohoznačnost pojmu odpovědnost zcela rezignovat na jeho teoretické zkoumání, nýbrž rezignovat toliko na jeho koncepční a všeobšáhly popis a soustředit se spíše na jeho analýzu z různých úhlů pohledu, dle jednotlivých oblastí práva, ve kterých může fungovat do jisté míry odlišně (deliktní, závazková, trestní odpovědnost atp.). Nahlíženo tímto prizmatem jeví se následně také koncepce odpovědnosti v NOZ, která se vyhýbá podřazení pod jednu z teoretických kategorií, mnohem pochopitelněji.

Václav Janeček v kapitole druhé (*Funkce náhrady škody*) zkoumá institut **sankční funkce náhrady škody**. Tento fenomén, který se v českém prostředí zabydluje jen velice pomalu, k nám proniká z britského common law. Doposud se, jak ukazuje autor, projevuje prakticky výlučně v judikatuře Nejvyššího a Ústavního soudu. Janeček jej nejprve

důkladně analyzuje v celé komplexnosti na pozadí angloamerického právního systému. Následně zkoumá uchopení tohoto fenoménu dosud poměrně ostýchavou českou judikaturou a předpokládá budoucí rozvoj tohoto institutu, v němž spatřuje při vhodném teoretickém přístupu spíše obohacení než dezintegraci domácího právního řádu. Celá kapitola je vysoce promyšlenou a poučnou teoretickou úvahou, která nepochybně pomůže dalšímu prosazování sankční náhrady škody v českém právu.

Třetí kapitola *Teoretická koncepce trestní odpovědnosti právnických osob* v ČR se zabývá tématem nadmíru aktuálním a problematickým. **Karel Beran** zde nachází oblast významné difúze práva soukromého a veřejného, neboť dovozuje, že i při trestní odpovědnosti právnických osob je nezbytné vycházet z definice právnické osoby v soukromém právu, poněvadž právo trestní samo výslovnou definici nepřináší. V další analýze pak dovozuje, že pro účely trestní odpovědnosti je třeba chápat, obecně řečeno, právnické osoby ve smyslu Gierkeho organické teorie. Tento závěr staví do kontrastu s diskontinuitním chápáním právnických osob v novém občanském zákoníku, který se jednoznačně přiklání k teorii fikce. Poukazem na tuto diskrepanci pak autor upozorňuje na potencionální obtíže uplatňování trestní odpovědnosti u právnických osob a dovozuje potřebu legislativními kroky sjednotit pojem právnické osoby napříč soukromým a veřejným právem.

Po mém soudu se však nabízí i otázka, zda nesoulad chápání právnické osoby v civilním a v trestním právu nevyložit tak, že není nadále třeba vycházet ze soukromoprávního pojetí právnické osoby pro účely trestního práva, ale chybějící teoretické zakotvení právnických osob v trestním právu může celkem dobře suplovat doktrína, která se jednoznačně vyslovuje pro potřebu nahlížet na právnické osoby z pohledu organické teorie, jak ukázal autor ve svém rozboru.

Kapitola čtvrtá nese název *Teoretické aspekty předmluvní odpovědnosti a právní povinnosti v procesu kontraktace*. **René Cienciala** v ní přináší důkladnou analýzu východisek a pojetí **předmluvní odpovědnosti** v NOZ a její komparaci s předchozí úpravou, kdy nalézá poměrně výrazné prvky kontinuity. Dospívá k závěru, že se i nadále jedná o mimosmluvní vztah, jenž je založen především na „povinnostech“ plynoucích smluvním stranám ze zásad dodržování dobrých mravů, prevence vzniku škod a ochrany dobré víry. Žádné výrazné změny se na tomto úseky právní odpovědnosti tedy neodehrály.

Šestou kapitolou (*Bezprávný život: teoretická koncepce nároků na náhradu škody za újmu plynoucí z narození člověka*) otevírá **Barbora Smetánková** zvláštní část monografie. Autorka v ní analyzuje po-

zoruhodný problém common law, tzv. „**bezprávný život**“, tedy otázky odpovědnosti za život a narození dětí, které se narodit „neměly“, ať už pro vážné dědičné onemocnění či pro nepovedenou sterilizaci apod. Jak patrně, je to problematika nejen právně velice složitá, ale především morálně a intelektuálně těžko uchopitelná a silně kontroverzní, emoce vzbuzující. Ve svém zkoumání se autorka rovněž zabývá možnostmi přenositelnosti tohoto institutu do českého právního řádu. Jedná se o kapitolu, jež zároveň akcentuje nutnost v některých případech soudního rozhodování překročit prostor právních úvah o odpovědnosti směrem k palčivým otázkám etiky a filosofie.

Kapitola následující (*Co má společného péče řádného hospodáře s britským konceptem duty of care, skill and diligence*) předkládá analýzu dalšího z tradičnějších právních institutů významných pro odpovědnost v právu – **péči řádného hospodáře**. Na pozadí komparace s analogickým britským institutem rozebírá **Lucie Krtoušová** současné a „předrekodifikační“ pojetí tohoto institutu v českém obchodním, respektive občanském právu. Ze srovnání vyplývá, že aktuální i předchozí česká úprava poněkud zůstává za britskou v několika dílčích otázkách, například v absenci požadavku na základní odbornost reprezentanta společnosti či v úpravě tzv. „pravidla podnikatelského úsudku“.

Předposlední kapitolou (*Právní a disciplinární odpovědnost fotbalových rozhodčích*) je případová studie **Petra Caletky**, který zkoumá známý korupčního skandál uplácení sportovních rozhodčích v ČR. Tento kontext umožňuje autorovi analyzovat **odpovědnost rozhodčích** z pohledu trestně právního a disciplinárního. Dospívá k závěru, že pro trestněprávní odpovědnost rozhodčího je zásadní přijetí úplatku bez ohledu na skutečné ovlivnění zápasu, zatímco pro vyvození disciplinární odpovědnosti je nezbytné „pochybení“ během řízení zápasu a důvod „pochybení“ je tak v podstatě až druhotný.

Závěrečná kapitola *Odpovědnost římskokatolické církve za právní úkon (jednání) v rozporu s jejími předpisy* se zabývá velice málo probádaným vztahem právních a církevních předpisů, především v otázce, kdo nese případnou **odpovědnost za porušení církevních předpisů** při smluvním styku s necírkevními subjekty. Tato problematika se s platností zákona o církevních restitucích může záhy stát aktuální a naléhavou. Autor **Ronald Němec** proto poukazuje na základě analýzy judikatury na mnohé nejasnosti, které si nejspíš brzy vyžádají normativní zodpovězení.

Závěrečné slovo

Je patrné, že recenzovaná vědecká monografie nemá ambici stát se ucelenou učebnicí tématu právní odpovědnosti, pokrývající všechny důležité zákoutí tohoto právního institutu. Monografie naopak předkládá díky své pestrosti a širokému záběru ne vyčerpávající, ale ilustrativní a inspirativní pohled na jeden ze stěžejních právních institutů. Zohledněna je tak celá šíře problémů – od nejobecnějších teoretických a koncepčních otázek až po velice konkrétní analýzy platného práva, jeho historický vývoj, důsledky plynoucí z rekonstrukce soukromého práva i komparace se stavem předchozím. Výrazný je také prostor věnovaný srovnání s úpravami jednotlivých institutů blízkých právní odpovědnosti v zahraničí, napříč evropskými státy a USA, zejména pak v common law. To považují za jeden z **nejvýraznějších přínosů publikace**. Na mnoha místech textu je totiž možné pozorovat narůstající oboustranné ovlivňování kon-

tinentalní a angloamerické právní tradice. Ty se sobě evidentně stále více přibližují a vzájemně se obohacují a tento trend se zdá spíše narůstat než opadat. Jedinou výtkou, hledali-li bychom nějakou, by pak mohl být fakt, že monografie komplexněji opomíjí, až na pár dílčích ad hoc zmínek, dění na úrovni Evropské unie v otázkách sjednocování soukromého práva. Byť je to opomenutí do jisté míry ospravedlnitelné díky relativně pomalému a nejistému vývoji v této oblasti.

Díky **vysoké úrovni odbornosti**, čtivosti a kultivovanosti zpracování recenzovaná publikace bezesporu stojí za přečtení. Některé její kapitoly se zcela jistě stanou vyhledávaným teoretickým komentářem v právní praxi, zbylé pak přinášejí informace o nových či progresivních vlivech v soukromém právu, stejně jako zajímavé a netypické sondy do problematiky odpovědnosti v některých méně sledovaných oblastech práva.

SCHAMBECK Herbert: Kirche, Politik und Recht

Ausgewählte Abhandlungen und Vorträge, Berlin, Duncker & Humblot 2013.
239 s., ISBN 978-3-428-14190-6.

Petr Kreuz*

Recenzovaná publikace je sborníkem 21 vybraných studií, sborníkových příspěvků, konferenčních referátů a doplněných textů přednášek, které významný rakouský právní vědec a někdejší přední rakouský a evropský politik Herbert Schambeck (nar. 1934) publikoval či proslovil v letech 1992-2012. Publikované texty spojuje téma vztahu církve, politiky a práva. Prvořadou otázkou, kterou se autor ve svých statích zabývá, je význam katolického sociálního učení a katolické nauky víry pro státovědu, filozofii práva a pro politickou vědu. Jako státovědec a filozof práva se Schambeck hlásí k odkazu svého učitele Adolfa Julia Merkla (1890-1970). Merkl, jehož asistentem se Schambeck stal roku 1959, patřil jako žák Hanse Kelsena k nejvýznamnějším představitelům vídeňské právní školy.

Texty ve sborníku jsou tematicky rozděleny celkem do šesti oddílů.

První, nejrozsáhlejší oddíl přináší stati věnované různým aspektům odpovědnosti křesťana v politice. Odpovědnost v Schambeckově pojetí znamená požadavek dávat odpověď. Předpokladem toho je mj. porozumění okolnostem doby. Pro křesťana to znamená nejen ochranu základních lidských a občanských svobod a práv, ale i obecných křesťanských hodnot života, manželství a rodiny. Významnou roli v životě odpovědného křesťana hrají podle Schambecka principy solidarity, subsidiarity a obecného blaha. Základní (lidská) práva dělí H. Schambeck do dvou skupin: Za první na práva na svobodu (*Freiheitsrechten*), jež zahrnují ochranu soukromé sféry jednotlivce a politická práva, za druhé na základní sociální práva, včetně práva na ochranu životního prostředí, která představují novou skupinu základních práv. Zatímco totiž základní (lidská) práva jsou prepozitivní (a existují tedy nezávisle na státu), jsou sociální práva zaměřena na konání státu. Za významný požadavek kladený na politicky aktivního křesťana považuje Schambeck věrohodnost, spočívající v neposlední

* PhDr. Petr Kreuz, Dr., Archiv hlavního města Prahy.